पृथिव्यादिना सूक्ष्मस्थूलेन परिणमते, तथेन्द्रियभावेन श्रोत्रादिना सूक्ष्मस्थूलेन परिणमत इति। तत्तु नाप्रयोजनमपि तु प्रयोजनमुररीकृत्य प्रवर्त्तत इति भोगापवर्गार्थं हि तद्दृश्यं पुरुषस्येति। तत्रेष्टानिष्टगुणस्वरूपावधारणमविभागापन्नं भोगः, भोक्तुः स्वरूपावधारणमपवर्ग इति द्वयोरतिरिक्तमन्यद्दर्शनं नास्ति, तथा चोक्तम् 'अयन्तु खलु त्रिषु गुणेषु कर्त्तृषु अकर्त्तरि च पुरुषे तुल्यातुल्यजातीये चतुर्थे तत्क्रियासाक्षिणि उपनीयमानान्सर्वभावानुपपन्नाननुपश्यन्न दर्शनमन्यच्छङ्कत' इति।

तावेतौ भोगापवर्गौ बुद्धिकृतौ बुद्धावेव वर्त्तमानौ कथं पुरुषे व्यपदिश्येते इति, यथा विजयः पराजयो वा योद्धृषु वर्त्तमानः स्वामिनि व्यपदिश्येते स हि तस्य फलस्य भोक्तेति। एवं बन्धमोक्षौ बुद्धावेव वर्त्तमानौ पुरुषे व्यपदिश्येते स हि तत्फलस्य भोक्तेति। बुद्धेरेव पुरुषार्थाऽपरिसमाप्तिर्बन्धस्तदर्थावसायो मोक्ष इति। एतेन ग्रहणधारणोहापोहतत्त्वज्ञानाभिनिवेशा बुद्धौ वर्त्तमानाः पुरुषेऽध्यारोपितसद्भावाः स हि तत्फलस्य भोक्तेति ॥ १८ ॥

The nature of objects (knowable) is being described—

The Object Or Knowable Is By Nature Sentient, Mutable And Inert. It Exists In The Form Of Elements And Sense-Organs, And Serves The Purpose Of Experience And Emancipation (1). 18.

Sentience is the characteristic of Sattva, mobility of Rajas and inertia of Tamas. These three Guṇas are distinct though mutually related, are uniting and separating, and they co-operate to produce manifest forms. Although organically related, their properties do not get mixed up. But when one of them produces effects of homogeneous nature the other two though non-homogeneous operate as associate causes, and they all are always ready to produce homogeneous effects in their states of predominance (2) while when (any two are) subdued their existence can be inferred as subsidiary to the dominant (3). Through their nature of being the object of the Puruṣa and on account of their ability